дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: http://surl.li/qjxo (дата звернення: 20.10.2022).

2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища шк., 2007. 542 с.

3. Богуш А., Маліновська Н. Методика розвитку мовлення на навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку: підручник для учнів педагогічних коледжів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Київ: Видавничий Дім «Слово», 2022. 344 с.

4. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посібн. Київ: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 119 с.

5. Колеснік К., Комарівська Н., Карук І., Пахальчук Н. Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників засобами театралізації. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти.* Вип.17(2). Слов'янськ, 2022. С. 104-115.

6. Крутій К. Л. Дошкільна освіта: сучасні підходи. Київ: Освіта, 2019. 304 с.

7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ, 2012. 537 с.

8. Koval T., Kolesnik K., Grab O. Ukrainian folk song creativity as a means of education of younger school students in the conditions of the new ukrainian school. *Viae Educationios: Studies of Education and Didactics.* Vol. 2, № 2, 2023. P. 19-24.

## СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ І СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Урупа Дар'я**, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
**Науковий керівник: Л. Є. Перетяга,** докторка педагогічних наук, професорка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

## ROLE-PLAYING GAME AS A TOOL FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE AND SOCIAL COMPETENCIES OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN

**Urupa Daria**, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.*** *У статті розкрито теоретико-практичні аспекти використання сюжетно-рольової гри як ефективного інструменту формування комунікативних і соціальних компетентностей дітей старшого дошкільного віку. Особливу увагу приділено інтеграції художньо-естетичного досвіду в ігровий процес, що підвищує мотивацію та глибину засвоєння соціальних норм.*

***Ключові слова:*** *сюжетно-рольова гра, соціальні компетентності, комунікативні компетентності, мистецька освіта, старші дошкільники.*

***Abstract.*** *The article discusses the features of using role-playing games as an effective tool for forming communicative and social competencies of senior preschool children. Special attention is paid to the integration of artistic and aesthetic experience into the gameplay, which enhances motivation and social learning.*

***Key words:*** *role-playing game, social competencies, communicative competencies, arts education, senior preschoolers.*

Сучасна система дошкільної освіти орієнтована на всебічний розвиток дитини. Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, соціально-комунікативний розвиток визначено пріоритетним напрямом підготовки дитини до життя в суспільстві. В умовах повномасштабного вторгнення та цифровізації середовища актуалізується потреба в ігрових

практиках, які відновлюють живий діалог і розвивають емоційний інтелект. Соціальна та комунікативна компетентності є особливо важливими, адже вони формують у дитини здатність адаптуватися до різних умов, ефективно вирішувати конфлікти та формують прагнення до комунікації. Сюжетно-рольова гра дає простір для реалізації цих аспектів.

Сюжетно-рольова гра – це вид діяльності, де діти через вигадані ситуації та ролі вчаться взаємодіяти між собою, самостійно вигадувати сюжети та правила для гри. Вона дозволяє дітям не тільки відтворювати соціальні ролі, а й розвивати естетичне мислення та мовлення. На думку Т. Піроженко, гра – це активна форма пізнання навколишнього світу, яка дозволяє динамічно засвоювати культурний та історичний досвід, а також формує вміння ведення ефективної соціальної взаємодії.

Рольова гра впливає на різні аспекти розвитку особистості:

1. *Комунікативний розвиток.* У дітей формується навичка ведення діалогу та взаємодії з іншими для отримання певного результату. Вони можуть відігравати різні сюжети і таким чином збагачувати свій словниковий запас і розвивати вміння висловлювати думки.

2. *Розвиток навичок вирішення конфліктних ситуацій.* За допомогою ролей діти навчаються бачити інші сторони конфліктів і можливості їх подолання. Замість уникнення таких ситуацій, педагог використовує їх як навчальний ресурс.

3. *Розвиток успішної співпраці у групі.* Для вдалого сюжету потрібно ефективно донести власне бачення історії, домовитися з іншими учасниками про їхні слова та дії. Зазначене комплексно розвиває вміння домовлятися та працювати в колективі.

4. *Розвиток емпатії.* Діти вигадують сюжети, які викликають у них певні емоції. Таким чином гравці розвивають у собі почуття емпатії. Приміряючи на себе роль лікаря, батька, вчителя чи навіть казкового персонажа, дитина намагається відтворити внутрішній стан та переживання цього образу.

Сюжетно-рольова гра має потужний вплив на соціальних навичок у дітей. Важливим є не результат гри, а її процес. Саме тоді діти розвивають навички вербального та невербального спілкування. Вони навчаються володіти голосом, передавати думки через міміку, жести, ставити запитання тощо. Також особливо важливим є засвоєння мовленнєвого етикету: привітання, подяка, вибачення, прохання.

Ефективність формування компетентностей значною мірою залежить від педагогічного супроводу. Важливо виступати в ролі фасилітатора: створювати розвивальне середовище, підбирати сюжети, які будуть цікаві дітям, та реквізит, що стимулює фантазію, а також ненав’язливо пропонувати нові сюжетні лінії через відкриті запитання. Діти приміряють на себе різні соціальні ролі: вчителя, лікаря, художника, мами, тата тощо. Це дає їм змогу пізнати норми соціальної поведінки, усвідомити важливість кожної професії та обов’язки, які потрібно виконувати.

У сюжетно-рольовій грі дитина використовує замість справжніх речей предмети-замінники, наприклад, паличку вважає градусником, а кубик – хлібом. Це допомагає навчитися думати абстрактно й розвиває креативне мислення. Ця навичка є дуже важливою для спілкування: дитина вчиться висловлювати свої думки за допомогою слів, жестів і дій, розуміти, що хочуть сказати інші, та повною мірою реалізувати свій творчий потенціал. Кожна роль у грі має свої обов’язкові дії, тому дитина вчиться відповідати за їх виконання. Це виховує почуття відповідальності та дисципліни. Водночас рольова гра формує толерантність і взаємоповагу: діти навчаються приймати інших такими, якими вони є, поважати їхні думки та дії.

Окремо варто підкреслити те, що у грі діти практикують правила поведінки в суспільстві: чергування, взаємодопомогу, справедливість. Таким чином, сюжетно-рольова гра стає не лише засобом розваги, а й важливим педагогічним інструментом, що забезпечує формування соціальної компетентності, необхідної для успішної інтеграції дитини в колектив та суспільство загалом. Важливо не уникати етапу рефлексії і після завершення гри доцільно проводити короткі бесіди, під час яких діти аналізують успішність гри, діляться враженнями від ролей, пропонують варіанти покращення сценарію.

Рольова гра є потужним інструментом не тільки для засвоєння соціальної поведінки, а й для розвитку творчого потенціалу. Театралізовані постановки та музичні імпровізації дозволяють дитині розвиватися в креативному напрямку та водночас вчитися домовлятися з іншими й нести відповідальність за фінальний результат. Мистецька складова перетворює гру з побутового відтворення на своєрідний творчий вибух. Під час створення костюмів або реквізиту діти залучають весь свій креатив, що розвиває дрібну моторику та естетичне сприйняття. Театралізація вчить дітей керувати мімікою, жестом та інтонацією. Ігровий процес на початкових етапах не передбачає деталізованого сюжету, адже все побудовано на імпровізації та самовираженні. Вони вкладають у це свої думки, мрії та прагнення тут і зараз, але з часом це може перейти у більш професійний напрям. Тому важливо вчасно помітити прагнення дитини до вдосконалення навичок гри і допомогти їй у реалізації творчого потенціалу.

Отже, сюжетно-рольова гра – це універсальний інструмент для засвоєння важливих навичок дитини старшого дошкільного віку. Вона є потужним педагогічним інструментом, який забезпечує цілісний розвиток комунікативної та соціальної компетентностей дітей. Сюжетно-рольова гра поглиблює емпатію, формує культуру діалогу, вчить долати конфлікти та відповідально ставитися до спільного результату.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі вбачаємо в дослідженні адаптації ігрових практик для дітей із особливими освітніми потребами та тих, хто постраждав від воєнних дій, вивченні довгострокового впливу системної ігрової діяльності на успішність шкільної адаптації та комунікації з однолітками.

**Список використаної літератури**

1. Базовий компонент дошкільної освіти: (Державний стандарт дошкільної освіти) / О.М. Байєр та ін. Нове видання. Київ, 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

2. Іванова В., Пинів І. Сюжетно-рольова гра як засіб виховання творчої активності дошкільнят. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі*: зб. тез доп. VI Всеукр. науково-практ. Інтернет-конференції (м. Мукачево, 03 листоп. 2023 р.). Мукачево: МДУ, 2023. С. 193–197.

3. Кононенко А. Сюжетно-рольова гра як засіб формування комунікативних навичок у дітей старшого дошкільного віку. *Сучасні освітні технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти*: зб. наук. пр. за матеріалами І Всеукр. науково-практ. конф. (м. Одеса, 24 жовт. 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 82–87.

4. Лохвицька Л. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в процесі сюжетно-рольових ігор. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 19. С. 129–133.

5. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини: монографія. Київ, 2002. 311 с.

## СТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНО БЕЗПЕЧНОГО ТА ПІДТРИМУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Дар'я Федоренко**, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
**Науковий керівник: О.В.Колосова,** кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)